

**HAYVAN DENEYLERİ ETİK KURULLARININ ÇALIŞMA USUL VE
ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİK TASLAĞI**

HAYVAN DENEYLERİ ETİK KURULLARININ ÇALIŞMA USUL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK	TASLAK METNİ
<p>Amaç MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırma, test, eğitim, öğretim gibi temel etkinliklerde kullanılan yöntem ve materyaller ile ilgili kabul edilebilir etik standartların belirlenmesine, hayvan deneyleri merkezi etik kurulu ve hayvan deneyleri yerel etik kurullarının kuruluş ve çalışmalarına, yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma ve çalışma önerilerinin incelenmesi ve izin verilmesine, uygulamaların izlenmesine, deney hayvanları üzerinde yapılan bütün prosedürlerin kayıt altına alınmalarına ve bu prosedürlerin anında ya da geriye doğru izlenebilmelerine, bütün işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasına ve ilgili işlemlerin gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları belirlemektir.</p>	<p>Amaç MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, laboratuvar ortamı, saha araştırmaları ve rutin olmayan klinik veteriner hekimliği çalışmalarında deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırma, test, eğitim, öğretim gibi temel etkinliklerde kullanılan yöntem ve materyaller ile ilgili kabul edilebilir etik standartların belirlenmesine, hayvan deneyleri merkezi etik kurulu ve hayvan deneyleri yerel etik kurullarının kuruluş ve çalışmalarına, yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma ve çalışma önerilerinin incelenmesi ve izin verilmesine, uygulamaların izlenmesine, deney hayvanları üzerinde yapılan bütün prosedürlerin kayıt altına alınmalarına ve bu prosedürlerin anında ya da geriye doğru izlenebilmelerine, bütün işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasına ve ilgili işlemlerin gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları belirlemektir.</p>
<p>Kapsam MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda deney amacıyla kullanılacak hayvanların kullanımından önce alınması gereken izinleri, bu amaçla hayvan deneyleri merkezi etik kurulu ile hayvan</p>	<p>Kapsam MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarda deneysel çalışma amacıyla kullanılacak hayvanların kullanımından önce alınması gereken izinleri, bu amaçla hayvan deneyleri merkezi etik kurulu ile</p>

<p>deneyle ilgili yerel etik kurullarının oluşturulması, bu kurulların çalışma usul ve esasları, görevleri, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.</p> <p>(2) Bu Yönetmelik;</p> <p>a) Deneysel olmayan tarımsal uygulamaları,</p> <p>b) Deneysel olmayan klinik veteriner hekimliği uygulamalarını,</p> <p>c) Veteriner sağlık ürünlerine pazarlama yetkisi verilebilmesi için gereken klinik deneyleri,</p> <p>ç) Kayıtlı veya onaylı hayvancılık işletmelerinin yapmakla yükümlü olduğu uygulamaları,</p> <p>d) Birincil amacı bir hayvanın kimliklendirilmesi olan uygulamaları,</p> <p>kapsamaz.</p>	<p>hayvan deneyleri yerel etik kurullarının oluşturulması, bu kurulların çalışma usul ve esasları, görevleri, eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.</p> <p>(2) Bu Yönetmelik;</p> <p>a) Deneysel olmayan tarımsal uygulamaları,</p> <p>b) Hayvanlarda hastalıkların teşhis ve tedavisi için yapılan kan alma, enjeksiyon, ameliyat gibi deney kapsamında olmayan rutin klinik veteriner hekimlik uygulamalarını,</p> <p>c) Ön toksikolojik testleri tamamlanmış ve sahada hastalığa karşı etkili olup olmayacağına belirlenerek pazarlama yetkisi almak amaçlı yapılan veteriner sağlık ürünleriyle ilgili klinik deneyleri,</p> <p>ç) Kayıtlı veya onaylı hayvancılık işletmelerinin yapmakla yükümlü olduğu sperma alma, embriyo transferi, küpeleme, işaretleme gibi uygulamaları,</p> <p>d) Birincil amacı bir hayvanın kimliklendirilmesi olan uygulamaları,</p> <p>e) Sucul omurgalı canlılar ile yapılacak deneysel çalışmaları,</p> <p>kapsamaz.</p>
<p>Dayanak MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 9 uncu ve 17 nci maddelerine dayanılarak ve 2010/63/EU sayılı Bilimsel Amaçlarla Kullanılan Hayvanların Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Direktifine paralel olarak hazırlanmıştır.</p>	<p>Dayanak MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik 24/6/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 9 uncu ve 17 nci maddelerine dayanılarak, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa ve 2010/63/EU sayılı Bilimsel Amaçlarla Kullanılan Hayvanların Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Direktifine paralel olarak hazırlanmıştır.</p>
<p>Tanımlar ve kısaltmalar</p>	<p>Tanımlar ve kısaltmalar</p>

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;
a) Bakanlık: ~~Orman ve Su İşleri~~ Bakanlığını,
b) CITES Sözleşmesi: 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,
c) Çalışma izni: Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara ~~Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına~~ verilen belgeyi,
ç) Deney: Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
d) Deney hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlıyı,
e) Deney ünitesi: Hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği, ~~Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında~~ çalışma izni bulunan birimleri,
f) ~~Etik~~: Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları,
g) Genel Müdür: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürünü,
ğ) Genel Müdürlük: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünü,
h) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkezi Etik

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;
a) Bakanlık: **Tarım ve Orman** Bakanlığını,
b) CITES Sözleşmesi: 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,
c) Çalışma izni: Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara **Bakanlıkça** verilen belgeyi,
ç) Deney: Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
d) Deney hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir **sucul olmayan** omurgalı canlıyı,
e) Deney ünitesi: Hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği, **Bakanlıktan alınmış** çalışma izni bulunan birimleri,
f) **Deney Hayvanları Etiği**: Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları,
g) Genel Müdür: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürünü,
ğ) Genel Müdürlük: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünü,
h) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkezi Etik

<p>Kurulunu, 1) HADYEK: Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu, i) Hayvan refahı birimi: Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan, hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri veya veteriner sağlık teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi, j) İnsancıl öldürme metodu: Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşsal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını, k) İn vivo deney: Canlı ortamda yapılan deneyi, l) İyi laboratuvar uygulamaları: Klinik çalışmalar dışındaki sağlık ve çevre güvenliği çalışmalarının planlanması, yapılması, izlenmesi, kaydedilmesi, arşivlenmesi ve rapor edilmesi şartları ve yönetim usulleri ile ilgili kalite sistemini, m) Kullanıcı: Hayvanları prosedürlerde kullanmaya yetkili olan kişiyi, n) Kuruluş: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı çalışma izni bulunan, müştemilatı ile birlikte açık, kapalı, yarı açık, her türlü sabit ya da taşınabilir tesis, bina veya binalar grubunu, o) Proje: Tanımlanmış bilimsel bir amacı olan ve bir ya da daha fazla prosedürü kapsayan iş programını,</p>	<p>Kurulunu, 1) HADYEK: Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu, i) Hayvan refahı birimi: Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan, hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri veya veteriner sağlık teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi, j) İnsancıl öldürme metodu: Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşsal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını, k) İn vivo deney: Canlı ortamda yapılan deneyi, l) Kullanıcı: Deney hayvanı kullanım sertifikası olan ve hayvanları prosedürlerde kullanmaya yetkili kişiyi, m) Kuruluş: Bakanlıktan alınmış çalışma izni bulunan, müştemilatı ile birlikte açık, kapalı, yarı açık, her türlü sabit ya da taşınabilir tesis, bina veya binalar grubunu, n) Proje: Tanımlanmış bilimsel bir amacı olan ve bir ya da daha fazla prosedürü kapsayan iş programını, o) Proje bazlı izin: 13/12/2011 tarihli ve 28141</p>
--	--

<p>ö) Prosedür: Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, deneysel, diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,</p> <p>⊕) Sekreteryaya: Etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan kişi veya kişileri,</p> <p>⊕) Tekniker: Lise öğrenimi üzerine iki yıl süreli Veteriner Sağlık Önlisans programlarından mezun olan kişiyi,</p>	<p>sayılı Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 19 uncu maddesi kapsamında kullanıcı kuruluş dışında gerçekleştirilecek prosedürler için Bakanlıktan alınan izni,</p> <p>ö) Prosedür: Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dahil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, deneysel, diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,</p> <p>p) Saha araştırması: Kullanıcı kuruluş dışında çiftlik veya doğal yaşam benzeri şartlarda hayvanlar üzerinde yapılan deneysel araştırmaları,</p> <p>r) Sekreteryaya: Etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan hayvan deneyleri yerel etik kurulu üyeleri harici kişi veya kişileri,</p> <p>s) Sorumlu veteriner hekim: 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun uyarınca mesleğini icra eden ve bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yürüten kişiyi,</p> <p>ş) Tekniker: Lise öğrenimi üzerine iki yıl süreli Veteriner Sağlık Önlisans programlarından mezun olan kişiyi,</p>
--	---

<p>s) Teknisyen: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tarım Meslek Lisesi Veteriner Sağlık Bölümü ile daha önce Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı olan Veteriner Sağlık Meslek Lisesi, Hayvan Sağlığı Memurları Okulu, Hayvan Sağlığı Memurları Meslek Lisesi okullarından herhangi birinden mezun kişiyi,</p> <p>ş) TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu,</p> <p>t) Tür: Ortak özellikler taşıyan ve kendi aralarında döllenerek üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,</p> <p>u) 3R ilkesi: Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını ifade eder.</p>	<p>t) Teknisyen: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tarım Meslek Lisesi Veteriner Sağlık Bölümü ile daha önce Bakanlığa bağlı Veteriner Sağlık Meslek Lisesi, Hayvan Sağlığı Memurları Okulu, Hayvan Sağlığı Memurları Meslek Lisesi okullarından herhangi birinden mezun kişiyi,</p> <p>u) Tür: Ortak özellikler taşıyan ve kendi aralarında döllenerek üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,</p> <p>ü) 3R ilkesi: Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar oluşturacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını ifade eder.</p>
<p>HADMEK'in kuruluşu ve çalışma yöntemi MADDE 6 – (1) HADMEK bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde teşekkül eder. HADMEK; a) Bakanlıktan; genel müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü ve hukuk müşavirliğinden bir hukukçu üye, b) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli üç temsilci, c) Sağlık Bakanlığında hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli üç temsilci,</p>	<p>HADMEK'in kuruluşu ve çalışma yöntemi MADDE 6 – (1) HADMEK bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde teşekkül eder. HADMEK; a) Genel Müdürlükten; genel müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü, b) Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünden hayvan deneyleri ile ilgili çalışan bir temsilci ve Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden bir hukukçu üye, c) Sağlık Bakanlığında hayvan deneylerinde en</p>

ç) Veteriner fakültelerinden hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli **üç** öğretim üyesi,

d) Tıp fakültelerinden hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli **üç** öğretim üyesi,

~~e) Türk Tabipleri Birliği ve Türk Veteriner Hekimleri Birliğinden birer temsilci,~~

~~f) TÜBİTAK'tan bir veteriner hekim temsilci,~~

~~g) Hayvanları korumaya yönelik sivil toplum örgütlerinden bir üye,~~

olmak üzere ~~yirmibir~~ üyeden oluşur.

(2) HADMEK üyelerinin seçimi;

a) ~~Genel Müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanı, şube müdürü ve hukukçu üye~~ HADMEK'in daimi üyesidir.

b) HADMEK üyelerinden daimi üyeler hariç diğer ~~kurum ve kuruluşlara belirlenen~~ üyelerin ~~atamaları~~ Bakanlık tarafından yapılır.

(3) HADMEK toplantısına, **Bakanlık** üyelerinden katılım sağlayan en üst düzey temsilci başkanlık eder.

(4) Daimi üyeler hariç diğer üyelerin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden **atanabilir**. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak ~~üst-üste~~ üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

az iki yıl tecrübeli **bir** temsilci,

ç) Veteriner fakültesi **mezunu**, hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli **iki** öğretim üyesi,

d) Tıp fakültesi **mezunu**, hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli **iki** öğretim üyesi,

e) Ziraat fakültesi zootekni bölümü, fen fakültesi biyoloji bölümü ve eczacılık fakültesi mezunlarından hayvan deneylerinde en az iki yıl tecrübeli birer öğretim üyesi temsilci,

f) Deney hayvanlarıyla ilgili çalışma yapan ve hayvanların deneylerde kullanılmasında bilimsel esasları gözeten sivil toplum örgütlerinden bir üye,

olmak üzere **onbeş** üyeden oluşur.

(2) HADMEK üyelerinin seçimi;

a) **Bakanlık temsilcileri** HADMEK'in daimi üyesidir.

b) HADMEK üyelerinden daimi üyeler hariç diğer üyelerin **görevlendirilmeleri** Bakanlık tarafından yapılır.

(3) HADMEK toplantısına, **Genel Müdürlük** üyelerinden katılım sağlayan en üst düzey temsilci başkanlık eder.

(4) Daimi üyeler hariç diğer üyelerin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye **Bakanlıkça** yeniden **görevlendirilebilir**. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere

<p>(5) HADMEK ve HADYEK arasındaki koordinasyon genel müdürlük tarafından sağlanır. HADMEK sekreteryası hizmetleri, ilgili şube müdürlüğünce yürütülür.</p> <p>(6) HADMEK, başkanın belirleyeceği gündemle üç ayda bir toplanır. Toplantı gündemini de içeren davet yazısı, toplantı tarihinden en geç on gün öncesinden HADMEK üyelerine gönderilir. Kurul, başkanın gerek görmesi halinde üyelere en geç on gün öncesinden haber verilmek suretiyle de toplanabilir.</p> <p>(7) HADMEK, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır. Kararlar oy çokluğu ile alınır, oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.</p>	<p>ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.</p> <p>(5) HADMEK ve HADYEK arasındaki koordinasyon genel müdürlük tarafından sağlanır. HADMEK sekreteryası hizmetleri, ilgili şube müdürlüğünce yürütülür.</p> <p>(6) HADMEK, başkanın belirleyeceği gündemle üç ayda bir toplanır. Toplantı gündemini de içeren davet yazısı, toplantı tarihinden en geç on gün öncesinden HADMEK üyelerine gönderilir. Kurul, başkanın gerek görmesi halinde üyelere en geç on gün öncesinden haber verilmek suretiyle de toplanabilir.</p> <p>(7) HADMEK, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır. Kararlar oy çokluğu ile alınır, oyların eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.</p>
<p>HADMEK'in görevleri MADDE 7 – (1) HADMEK'in görevleri şunlardır: a) Deney hayvanlarının kullanılmasına dair etik ilkeleri belirlemek. b) HADYEK yönergelerini onaylamak ve 21 inci maddeye göre feshetmek. c) HADYEK'lerin bu Yönetmelik hükümlerine göre çalışıp çalışmadığını denetlemek, yıllık raporlarını değerlendirmek. ç) HADMEK tarafından onaylanan yönergeye ve bu Yönetmeliğe aykırı hareket eden HADYEK'lerin çalışmalarını 21 inci maddeye göre durdurmak. d) HADYEK'lerin hizmet verdiği üretici ve</p>	<p>HADMEK'in görevleri MADDE 7 – (1) HADMEK'in görevleri şunlardır: a) Deney hayvanlarının kullanılmasına dair etik ilkeleri belirlemek. b) HADYEK'lere kuruluş izini vermek ve 22 inci maddeye göre çalışmalarını durdurmak. c) HADYEK'lerin bu Yönetmelik hükümlerine göre çalışıp çalışmadığını denetlemek, yıllık raporlarını değerlendirmek. ç) HADYEK'lerin hizmet verdiği üretici ve</p>

<p>kullanıcı kurum ve kuruluşlardaki deney şartlarını ve laboratuvarları bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde denetlemek.</p> <p>e) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak deney hayvanı kullanılmasını engellemek amaçıyla gerekli girişimleri yapmak.</p> <p>ƒ) HADYEK'lerin verdiği kararlara yapılan itirazları değerlendirmek, gerekli görülmesi halinde dosyaları yeniden incelemek üzere gerekçeleri ile birlikte ilgili HADYEK'e geri göndermek.</p> <p>g) HADYEK'lerin deney hayvanı kullanımı ve bakımı ile ilgili araştırmacı, tekniker, teknisyen, hayvan bakıcıları ve diğer yardımcı personele yönelik verilen eğitim programlarının usul ve esaslarını belirlemek ve denetlemek.</p> <p>ğ) Deney hayvanı kullanım sertifikalarının denkliklerini değerlendirmek.</p> <p>h) Ülke çapında deney hayvanlarının deneylerde kullanılmasına dair yıllık istatistik bilgileri toplamak ve yayınlamak.</p> <p>ı) Gerektiğinde eğitim programları düzenlemek.</p>	<p>kullanıcı kurum ve kuruluşlardaki deney şartlarını ve laboratuvarları bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde denetlemek.</p> <p>d) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak deney hayvanı kullanılmasını engellemek.</p> <p>e) HADYEK'lerin verdiği kararlara yapılan itirazları değerlendirmek, gerekli görülmesi halinde dosyaları yeniden incelemek üzere gerekçeleri ile birlikte ilgili HADYEK'e geri göndermek.</p> <p>f) HADYEK'lerin deney hayvanı kullanımı ve bakımı ile ilgili araştırmacı, tekniker, teknisyen, hayvan bakıcıları ve diğer yardımcı personele yönelik verilen eğitim programlarının usul ve esaslarını belirlemek ve denetlemek.</p> <p>g) Yurt dışından alınan deney hayvanı kullanım sertifikalarının denkliklerini değerlendirmek.</p> <p>ğ) Ülke çapında deney hayvanlarının deneylerde kullanılmasına dair yıllık istatistik bilgileri toplamak ve yayınlamak.</p> <p>h) Gerektiğinde eğitim programları veya seminerler düzenlemek.</p>
<p>HADYEK'in kuruluşu ve çalışma yöntemi</p> <p>MADDE 8 – (1) HADYEK aşağıdaki şekilde kurulur:</p> <p>a) 5199 sayılı Kanununun 9 uncu maddesi hükmü gereğince, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından çalışma izni deney hayvanı ünitesi bulunan resmi ve özel kurum ve kuruluşlar ile yüksek öğretim kurumları HADYEK kurabilir. HADYEK ve hayvan refahı</p>	<p>HADYEK'in kuruluşu</p> <p>MADDE 8 – (1) HADYEK aşağıdaki şekilde kurulur:</p> <p>a) 5199 sayılı Kanununun 9 uncu maddesi hükmü gereğince, resmi veya özel kurum ve kuruluşlar, yalnızca kendi bünyesinde Bakanlıktan çalışma izni deney hayvanı ünitesi bulunması halinde HADYEK kurabilir. HADYEK ve hayvan refahı birimi bulunmayan kurum ve</p>

birimi bulunmayan kurum ve kuruluşlarda hayvan deneyleri yapılamaz.

~~b) HADYEK kurulabilmesi için, kurum bünyesinde asgari olarak hayvanların tür özellikleri gözetilerek, stressiz ve sakin bir hayat sürdürebilecekleri, veteriner hizmetlerinin verildiği Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında çalışma iznli bir deney hayvanı ünitesi bulundurulması zorunludur.~~

(2) HADYEK’de asgari olarak aşağıda nitelikleri belirtilen üyelerin bulunması gereklidir:

a) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi bakımından ~~sorumlu ve~~ deney hayvanları kullanım sertifikasına sahip, tam gün ünite de çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli ~~bir~~ veteriner hekim.

kuruluşlarda hayvan deneyleri yapılamaz.

b) Bakanlıktan çalışma iznli deney hayvanı ünitesi bulunan kurum/kuruluşlar tarafından HADYEK kurmak için;

1) Üyelerin üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici onayı ile görevlendirme yazıları,

2) Üyelerin özgeçmişleri ve deney hayvanı kullanım sertifikalarının birer örneği,

3) Bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin birinci fıkrası (ç) bendinde belirtilen formlar ile HADMEK’e başvurulur.

c) HADYEK, HADMEK tarafından başvuru formları ve üyeleri onaylanarak kuruluş izni verildikten sonra faaliyetine başlar.

ç) Kurum veya kuruluş bünyesinde Bakanlıktan çalışma iznli birden fazla deney hayvanı ünitesi bulunması durumunda bu üniteler tek bir HADYEK’e bağlı olarak çalışabilir. Bu durumda her bir deney ünitesinin sorumlu veteriner hekimi HADYEK’te görevlendirilir.

(2) HADYEK’de asgari olarak aşağıda nitelikleri belirtilen üyelerin bulunması gereklidir:

a) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi ve bakımından **yetkili, HADYEK’te görevlendirildiği tarihten en az bir yıl önce** deney hayvanları kullanım sertifikası **almış**, tam gün ünite de çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli **sorumlu** veteriner hekim.

b) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden bir temsilci.

~~e) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.~~

~~ç) Kurum veya kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi.~~

(3) ~~HADYEK'te görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl tecrübeli ve doktora veya tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir.~~ HADYEK'te tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının da bulunması tercih edilir. Kurum ve kuruluşlar ihtiyaçlarına ve idari yapısına göre HADYEK kompozisyonunu belirleyebilirler. HADYEK gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir, toplantılara davet edebilir. HADYEK en az beş, en fazla 21 üyeden oluşur.

(4) HADYEK üyelerinin görevlendirilmesi ile ilgili olarak;

a) HADYEK başkanı, başkan vekili ~~ve~~ üyeleri; üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici onayı ile görevlendirilir.

b) HADYEK başkanı ve veteriner hekim kurum veya kuruluşun tam zamanlı çalışanı olmak zorundadır. Bunun dışındaki üyeler, kurum veya kuruluş dışından da görevlendirilebilir.

~~c) Atamalar veya onay ile görevlendirilmelere dair değişiklikler bir ay içinde HADMEK'e bildirilir.~~

b) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden **in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl deneyimli, doktora veya tıpta uzmanlık derecesine ve deney hayvanı kullanımı sertifikasına sahip** birer temsilci.

(3) HADYEK'te tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının da bulunması tercih edilir. Kurum ve kuruluşlar ihtiyaçlarına ve idari yapısına göre HADYEK kompozisyonunu belirleyebilirler. HADYEK gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir, toplantılara davet edebilir. HADYEK en az beş, en fazla 21 üyeden oluşur.

(4) HADYEK üyelerinin görevlendirilmesi ile ilgili olarak **aşağıdaki şartlara uyulur:**

a) HADYEK başkanı, başkan vekili, üyeleri **ve sekreteryası**; üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici onayı ile görevlendirilir.

b) HADYEK başkanı ve veteriner hekim kurum veya kuruluşun tam zamanlı çalışanı olmak zorundadır. Bunun dışındaki üyeler, kurum veya kuruluş dışından da görevlendirilebilir.

c) **HADYEK üye değişiklikleri** bir ay içinde **onaylanmak üzere Bakanlığa** bildirilir. **Bakanlıkça üye değişikliği onaylanmadan**

ç) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen kişiler HADYEK üyesi olarak görevlendirilemez.

(5) ~~Kurum ve kuruluşlarda HADYEK sekreteryası, üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici onayı ile görevlendirilir.~~ HADYEK'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi amacıyla ayrı bir **çalışma** birimi oluşturulur.

(6) HADYEK üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden **atanabilir veya onay ile** görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye görevlendirilir.

(7) HADYEK, ~~yönergesi~~ HADMEK tarafından onaylandıktan sonra faaliyetine başlar.

(8) ~~HADYEK aşağıda belirtildiği şekilde çalışır:~~
a) ~~HADYEK, kurul başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.~~

b) ~~HADYEK toplantısında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.~~

c) ~~Her kurul kendi çalışma usul ve esaslarını belirleyen bir yönerge hazırlar.~~

ç) ~~Kurumlarda kullanılan tüm deney~~

HADYEK çalışmalarına devam edemez.

ç) Bu Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen kişiler HADYEK üyesi olarak görevlendirilemez.

(5) HADYEK'in düzenli çalışması, başvuruların alınması, değerlendirilmesi ve arşivlenmesi amacıyla ayrı bir **sekreteryası** birimi oluşturulur.

(6) HADYEK üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye **en geç bir ay içerisinde** görevlendirilir.

(7) HADYEK, HADMEK tarafından **kuruluş izni verildikten ve HADYEK üyeleri** onaylandıktan sonra faaliyetine başlar.

hayvanlarına ilişkin kayıtlar, hayvan refahı biriminde görevli deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu veteriner hekim tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşu geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

d) HADYEK, yapılacak başvuruları değerlendirmek için bir form hazırlar. Formda aşağıdaki bilgilerin bulunması zorunludur:

1) Proje adı.

2) Proje yürütücüsü ve diğer araştırmacıların adı, adresi, görev yeri, imzası.

3) Prosedürün yapılacağı yer ve süresi.

4) Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacakların eğitim sertifikaları.

5) Başvuru tarihi.

6) Proje önerisi.

7) Günlük dille yazılmış teknik olmayan proje özeti.

8) Hayvan kaynakları, tahmini hayvan sayısı, türü ve yaşı.

9) Hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek prosedürler.

10) Prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar düzeyi.

11) 3R ilkesinin prosedürlerde uygulanma şekli.

12) Kullanılması planlanan anestezi, analjezi ve diğer ağrı kesici yöntemler.

13) Hayvanların yaşamları boyunca acı ve ızdırap çekmemesi ya da

~~çektikleri ızdırabın azaltılması için alınacak önlemler.~~

~~14) Prosedürlerin sonlandırılmasında insancıl öldürme metodunun belirlenmesi.~~

~~15) Hayvan sayısını ve prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ızdırıp ya da olası çevresel etkileri asgariye indirmek için uygulanacak deneysel veya gözlemsel stratejiler ile veri analiz usulleri.~~

~~16) Hayvanların birden fazla projede kullanılıp kullanılmayacağı.~~

~~17) Hayvanların barındırma, yetiştirme ve bakım şartları.~~

~~18) Projede yer alanların yetkinliği.~~

~~19) Taahhütname.~~

~~e) HADYЕК tarafından projelere azami beş yıl süre ile izin verilir, süre uzatımı talebi olması halinde, talebin gerekçelendirilmesi şartıyla ek süre verilebilir.~~

~~f) Bütün başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı numarası verilerek kayıt altına alınır. Kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.~~

~~g) Başvurular, proje yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.~~

~~ğ) HADYЕК, yaptığı değerlendirme neticesinde uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun ya da uygun değildir şeklinde karar verir. Kararlar başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk iş günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirmesini de kapsar. Projenin karmaşıklığı veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, HADYЕК sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak~~

üzere onbeş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatılabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir. HADYEK, bir projenin yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, “şartlı olarak uygun” kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir.

h) HADYEK üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.

ı) Hakkında “Düzeltilmesi gerekir” kararı verilen projeler, düzeltildikten sonra tekrar değerlendirilir. “Şartlı olarak uygun” kararı verilen projeler, HADYEK tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra uygun ya da uygun değildir şeklinde karara bağlanır ve proje ile ilgili HADYEK’e rapor verilir.

i) İzin verilen projelerde hayvan refahının olumsuz etkileyecek herhangi bir değişiklik olup olmadığı yerel etik kurulu tarafından denetlenir. Yerel etik kurulu, onaylanan projeye uyulmaması durumunda, verilen izni iptal eder. İznin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede kullanılan veya kullanılması öngörülen hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.

j) HADYEK onayı alındıktan sonra projedeki ve çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler proje yürütücüsü

<p>tarafından HADYEK'e yazılı olarak bildirilir ve onayı alınır.</p> <p>k) Aşağıdaki müdahaleler HADYEK iznine tabi değildir:</p> <p>1) Teşhis ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar.</p> <p>2) Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetuslar ile yapılan prosedürler.</p> <p>3) Süt sağma.</p> <p>4) Dışkı veya altlık örneği toplama.</p> <p>5) Sürüntü ile örnek alma.</p> <p>l) Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvanı kullanılmasında Genel Müdürlükten alınan izin, HADYEK izni yerine geçer.</p> <p>m) Saha araştırmalarının birden fazla ilde yürütülmesi halinde sadece bir yerin HADYEK onayının alınması yeterlidir.</p> <p>n) Kayıtlar HADMEK ve Bakanlığın denetimine açık tutulur. HADYEK, gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanların yazılı görüşlerini alabilir veya HADYEK toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.</p>	
	<p>HADYEK'in çalışma yöntemi</p> <p>MADDE 9 –(1) HADYEK aşağıda belirtildiği şekilde çalışır:</p> <p>a) HADYEK, kurul başkanının belirleyeceği gündemle en az ayda bir defa, üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.</p> <p>b) HADYEK toplantısında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.</p> <p>c) Kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, hayvan refahı biriminde görevli</p>

	<p>deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu veteriner hekim tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşa geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.</p> <p>ç) HADYEK'e yapılacak başvurularda Ek-1 'de yer alan başvuru formu kullanılır.</p> <p>d) HADYEK tarafından projelere azami üç yıl süre ile izin verilir, süre uzatımı talebi olması halinde, talebin gerekçelendirilmesi şartıyla ek süre verilebilir.</p> <p>e) Araştırmacılar imzalamış oldukları taahhütname (Ek-2) kapsamında son raporlarını HADYEK'e çalışmanın bitimini takiben üç ay içerisinde teslim etmekle yükümlüdürler. HADYEK, son raporlarını zamanında teslim etmeyen araştırmacıların bir sonraki başvurusunu reddedebilir.</p> <p>f) Bütün başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı verilerek kayıt altına alınır ve otuz gün içerisinde Bakanlıkça oluşturulan veri tabanına kaydedilir. Kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.</p> <p>g) Başvurular, proje yürütücüsü tarafından yapılır.</p> <p>ğ) HADYEK, yaptığı değerlendirme neticesinde uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun, uygun değildir ya da kapsam dışında şeklinde karar verir. HADYEK Karar Belgesi düzenlenerek, başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk iş</p>
--	---

	<p>günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirmesini de kapsar. Projenin karmaşıklığı veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, HADYEK sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere onbeş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir. HADYEK, bir projenin yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, “şartlı olarak uygun” kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir.</p> <p>h) HADYEK üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.</p> <p>ı) Hakkında “Düzeltilmesi gerekir” kararı verilen projeler, düzeltildikten sonra tekrar değerlendirilir. “Şartlı olarak uygun” kararı verilen projeler, HADYEK tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra uygun ya da uygun değildir şeklinde karara bağlanır ve proje ile ilgili HADYEK’e rapor verilir.</p> <p>ı) İzin verilen projelerde hayvan refahını olumsuz etkileyecek herhangi bir değişiklik olup olmadığı yerel etik kurulu tarafından denetlenir. Yerel etik kurulu, onaylanan projeye uyulmaması durumunda, verilen izni iptal eder. İznin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede</p>
--	---

	<p>kullanılan veya kullanılması öngörülen hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.</p> <p>j) HADYEK'e başvuru yapıldıktan veya onay alındıktan sonra projedeki ve çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler proje yürütücüsü tarafından HADYEK'e yazılı olarak bildirilir ve onayı alınır.</p> <p>k) Aşağıdaki müdahaleler HADYEK iznine tabi değildir:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Teşhis ve tedavi amaçlı klinik uygulamalar.2) Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetuslar ile yapılan prosedürler.3) Süt sağma.4) Yumurta, dışkı veya altlık örneği toplama.5) Sürüntü ile örnek alma. <p>l) Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvanı kullanılmasında Genel Müdürlükten alınan izin, HADYEK izni yerine geçer.</p> <p>m) Saha araştırmalarının birden fazla ilde yürütülmesi halinde, her ilde çalışmanın yapılacağı yer için proje bazlı izin alınır. Bu çalışmalarda sadece bir yerin HADYEK onayının alınması yeterlidir.</p> <p>n) Rutin uygulamalar dışındaki deneysel klinik çalışmalarda araştırmacı;</p> <ol style="list-style-type: none">1) Başvuru formu (Ek-1) ve taahhütname (Ek-2),2) Aydınlatılmış onam formu,3) Araştırmanın yürütüleceği klinik/kliniklerden çalışmanın
--	--

	<p>yapılabileceğine dair izin belgesi, 4) Proje bazlı izin/izinler ile birlikte HADYEK'e başvurur. ö) Kayıtlar HADMEK ve Bakanlığın denetimine açık tutulur. HADYEK, gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanların yazılı görüşlerini alabilir veya HADYEK toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.</p>
<p>HADYEK'in görevleri MADDE 9 – (1) HADYEK'in görevleri şunlardır: a) Bu Yönetmelik hükümleri ile HADMEK'in belirlediği etik ilkeler ve iyi laboratuvar uygulamaları çerçevesinde kendi çalışma usul ve esasları hakkında yönerge hazırlamak. b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek yapılacak işlemlere ilişkin protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak red etmek. c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinin 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak. ç) Deney hayvanı kullanılarak elde edilenlerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosedürler içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.</p>	<p>HADYEK'in görevleri MADDE 10 – (1) HADYEK'in görevleri şunlardır: a) Bu Yönetmelik hükümleri ile HADMEK'in belirlediği etik ilkeler çerçevesinde çalışmalarını yürütmek. b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek yapılacak işlemlere ilişkin protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak red etmek. c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinin 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak. ç) Deney hayvanı kullanılarak elde edilenlerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosedürler içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.</p>

<p>d) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek.</p> <p>e) Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak ve deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek. Bu amaçla gerektiğinde sertifika programları düzenlemek.</p> <p>f) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartlarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek.</p> <p>g) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili olarak istatistiki veri tabloları ile yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak HADMEK'e sunmak.</p> <p>ğ) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar ve tıbbi atıkların 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.</p> <p>h) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.</p> <p>ı) Düzenlenecek eğitim sertifika programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmek.</p> <p>i) Düzenledikleri sertifika eğitim programları ve eğitim sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmek.</p>	<p>d) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin HADYEK izni ile onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek.</p> <p>e) Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak ve deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek. Bu amaçla gerektiğinde sertifika programları düzenlemek.</p> <p>f) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartlarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek.</p> <p>g) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili istatistiki veri tabloları ve yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar Bakanlıkça oluşturulan veri tabanına kaydetmek.</p> <p>ğ) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar ve tıbbi atıkların 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.</p> <p>h) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.</p> <p>ı) Düzenlenecek eğitim sertifika programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmek.</p> <p>i) Düzenledikleri sertifika eğitim programları ve eğitim sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri otuz gün içerisinde Bakanlıkça oluşturulan veri</p>
--	--

<p>j) Deneyde kullanılan hayvanların, prosedür sonrası sahiplendirilmesi veya çiftçilik sistemine iadesinde sakınca görülüp görülmediği hakkında karar vermek</p>	<p>tabanına kaydetmek.</p>
<p>HADYEK'in çalışma ilkeleri MADDE 10 – (1) HADYEK aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:</p> <p>a) Bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü muameleleri engellemek.</p> <p>b) Deney hayvanlarının 5 inci maddede belirtilen amaçlar kapsamında kullanılmasını sağlamak.</p> <p>c) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmamasını, zorunlu olarak kullanılması gerekiyorsa bunun sağlam bilimsel gerekçelere dayandırılmasını sağlamak.</p> <p>ç) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren deneylerin yapılmamasını sağlamak.</p> <p>d) Bilimsel açıdan güvenilir verinin, hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve onları en az strese sokarak elde edilmesini sağlamak.</p> <p>e) Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına, türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.</p> <p>f) Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun şartlarda deney hayvanı bakımını</p>	<p>HADYEK'in çalışma ilkeleri MADDE 11 – (1) HADYEK aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:</p> <p>a) Bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü muameleleri engellemek.</p> <p>b) Deney hayvanlarının 5 inci maddede belirtilen amaçlar kapsamında kullanılmasını sağlamak.</p> <p>c) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmamasını, zorunlu olarak kullanılması gerekiyorsa bunun sağlam bilimsel gerekçelere dayandırılmasını sağlamak.</p> <p>ç) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren deneylerin yapılmamasını sağlamak.</p> <p>d) Bilimsel açıdan güvenilir verinin, hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektirerek ve onları en az strese sokarak elde edilmesini sağlamak.</p> <p>e) Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına, türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.</p> <p>f) Deney hayvanı kullanım sertifikalı personel tarafından uygun şartlarda deney hayvanı</p>

<p>sağlamak.</p> <p>g) Canlı hayvanlarda yapılacak deney amaçlı çalışmaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.</p> <p>ğ) Araştırmacılar tarafından, deneylerin hangi durumlar yerine getirildiğinde sonlandırılacağına dair hedef noktaların belirlenmesini sağlamak.</p> <p>h) Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği ispatlanmış alternatif usuller varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesine engel olmak.</p> <p>1) Deney için en uygun hayvan türü ve yöntemin seçilmesini ve bilimsel olarak anlamlı sonuç verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.</p> <p>i) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun bir anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.</p> <p>j) Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmasını engellemek.</p> <p>k) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;</p> <p>1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesi mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesini,</p> <p>2) Deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,</p>	<p>bakımını sağlamak.</p> <p>g) Canlı hayvanlarda yapılacak deney amaçlı çalışmaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.</p> <p>ğ) Araştırmacılar tarafından, deneylerin hangi durumlar yerine getirildiğinde sonlandırılacağına dair hedef noktaların belirlenmesini sağlamak.</p> <p>h) Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği ispatlanmış alternatif usuller varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesine engel olmak.</p> <p>1) Deney için en uygun hayvan türü ve yöntemin seçilmesini ve bilimsel olarak anlamlı sonuç verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.</p> <p>i) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun bir anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.</p> <p>j) Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmasını engellemek.</p> <p>k) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;</p> <p>1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesi mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesini,</p> <p>2) Deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,</p>
--	---

3) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamalarına son verilmesini, sağlamak.

l) Araştırmada kullanılan ve yaşamalarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak.

m) Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin yapılmasına, etik ilkeler ile araştırmadan elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.

n) Bilimsel hedeften uzaklaşmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak, deneyde kullanılan hayvanların sayısını azaltmak.

o) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.

ö) Uzun süreli olması muhtemel şiddetli acı, eziyet ve ızdırapla sonuçlanan ve düzeltilmesi mümkün olmayan uygulamalardan kaçınmak.

p) Yalnızca kendi bünyesindeki hayvan refahı biriminin denetiminde gerçekleştirilecek prosedürlere izin vermek.

r) Onay verilen projelerde, içerikte ve çalışmaya katılacak kişilerde yapılacak değişiklikleri takip etmek ve gerekli izinlerin alınmasını sağlamak.

3) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamalarına son verilmesini, sağlamak.

l) Araştırmada kullanılan ve yaşamalarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak.

m) Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin yapılmasına, etik ilkeler ile araştırmadan elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.

n) Bilimsel hedeften uzaklaşmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak, deneyde kullanılan hayvanların sayısını azaltmak.

o) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.

ö) Uzun süreli olması muhtemel şiddetli acı, eziyet ve ızdırapla sonuçlanan ve düzeltilmesi mümkün olmayan uygulamalardan kaçınmak.

p) Yalnızca kendi bünyesindeki **Bakanlıktan alınmış çalışma izni ünitelerdeki prosedürlere, proje bazlı izin alınan saha araştırmaları ile rutin olmayan klinik çalışmalara** hayvan refahı biriminin denetiminde **gerçekleştirilmesi kaydıyla** izin vermek.

r) Onay verilen projelerde, içerikte ve çalışmaya katılacak kişilerde yapılacak değişiklikleri takip etmek ve gerekli izinlerin alınmasını sağlamak.

Deney hayvanları

MADDE 11 – (1) HADYEK'in çalışmalarında kullanılacak hayvanlara ilişkin hususlar:

a) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm prosedürlerin HADYEK tarafından onaylanmış olması zorunludur.

b) HADYEK tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, ~~deneylerde kullanılacak;~~

~~1) Fare (*Mus musculus*);~~

~~2) Sıçan (*Rattus norvegicus*);~~

~~3) Kobay (*Cavia porcellus*);~~

~~4) Suriye (altın) hamsteri (*Mesocricetus auratus*);~~

~~5) Çin hamsteri (*Cricetulus griseus*);~~

~~6) Moğolistan gerbili (*Meriones unguiculatus*);~~

~~7) Tavşan (*Oryetolagus cuniculus*);~~

~~8) Köpek (*Canis familiaris*);~~

~~9) Kedi (*Felis catus*);~~

~~10) İnsan dışı primatların bütün türleri~~

~~11) Kurbağa [*Xenopus (laevis, tropicalis)*], *Rana (temporaria, pipiens)*];~~

~~12) Zebra balığı (*Danio rerio*);~~

~~türlerinin ve~~ deneyde kullanılacak tüm hayvanların kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

c) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

Deney hayvanları

MADDE 12 – (1) HADYEK'in çalışmalarında kullanılacak hayvanlara ilişkin hususlar:

a) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm prosedürlerin HADYEK tarafından onaylanmış olması zorunludur.

b) HADYEK tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, deneyde kullanılacak tüm hayvanların kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

c) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

<p>ç) İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir.</p> <p>d) Büyük kuyruksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz.</p> <p>e) Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES Sözleşmesinin Ek-1 Listesindeki türlerin kullanılmasına aşağıda belirtilen durumlarda izin verilir:</p> <p>1) Prosedür, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (c) ve (d) bentlerinde belirtilen amaçlardan birine sahipse.</p> <p>2) Prosedürün amacının söz konusu türlerin dışındaki türler ile gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa.</p> <p>f) Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda HADYEK onayından sonra Genel Müdürlükten izin alınır.</p>	<p>ç) İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir.</p> <p>d) Büyük kuyruksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz.</p> <p>e) Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES Sözleşmesinin Ek-1 Listesindeki türlerin kullanılmasına aşağıda belirtilen durumlarda izin verilir:</p> <p>1) Prosedür, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile (c) ve (d) bentlerinde belirtilen amaçlardan birine sahipse.</p> <p>2) Prosedürün amacının söz konusu türlerin dışındaki türler ile gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa.</p> <p>f) Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda HADYEK'ten çalışmanın uygun olduğuna dair ön izin alındıktan sonra doğadan hayvan kullanımına dair Genel Müdürlükten izin alınır. Genel Müdürlük izninin HADYEK'e ibrazını takiben nihai HADYEK izni verilir.</p>
<p>Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler MADDE 12 –(1) Anestezi ve anestezi</p>	<p>Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler MADDE 13 –(1) Anestezi ve anestezi</p>

<p>uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımea-13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 inci ve 22 nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9’a göre yapılır.</p>	<p>uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 inci ve 22 nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9’a göre yapılır.</p>
<p>Hayvanların deneylerde tekrar kullanımı MADDE 13 – (1) Daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir: a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti “hafif” veya “orta” ise. b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse. c) Yeni deney “hafif”, “orta” veya “düzelmaz” olarak sınıflandırılmışsa. ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa. (2) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.</p>	<p>Hayvanların deneylerde tekrar kullanımı MADDE 14 – (1) Daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir: a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti “hafif” veya “orta” ise. b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse. c) Yeni deney “hafif”, “orta” veya “düzelmaz” olarak sınıflandırılmışsa. ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa. (2) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.</p>
<p>Projelerin değerlendirilmesi MADDE 15 – (1) Projeler; a) Bilimsel, eğitsel veya yasal gerekçeleri, b) Hayvan kullanımı gerekçeleri, c) Prosedürlerin mümkün olan en insani ve</p>	<p>Projelerin değerlendirilmesi MADDE 16 – (1) Projeler; a) Bilimsel, eğitsel veya yasal gerekçeleri, b) Hayvan kullanımı gerekçeleri, c) Prosedürlerin mümkün olan en insani ve</p>

<p>çevreye duyarlı şekilde gerçekleştirilmesinin tasarlanması,</p> <p>ç) Tahmin edilen bilimsel faydaları ve eğitim yönünden değeri,</p> <p>d) 3R ilkesine uyumu,</p> <p>e) Prosedür şiddetinin sınıflandırılması,</p> <p>f) Elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı,</p> <p>g) Öldürme metotları, prosedürler, anestezi, tekrar kullanım, bakım ve barınma şartlarının mer'i mevzuata uygunluğu,</p> <p>ğ) Geriye dönük değerlendirmenin yapılıp yapılmayacağı ve ne zaman yapılacağına karar verilmesi,</p> <p>kriterlerine göre HADYEK tarafından değerlendirilir.</p> <p>(2) HADYEK tarafından proje değerlendirmesini yapacak uzmanların; 3R ilkesi, deney tasarımı, hayvan deneyleri pratik uygulamaları, yaban hayvanları deneyleri pratik uygulamaları veya hayvan bakım ve beslenmesi konusunda yetkin olmasına göre seçilmesine dikkat edilir.</p> <p>(3) Proje değerlendirmesi şeffaf olmalıdır. Fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunması için, proje değerlendirmesi tarafsız bir şekilde gerçekleştirilir ve bağımsız tarafların görüşlerini de kapsayabilir.</p>	<p>çevreye duyarlı şekilde gerçekleştirilmesinin tasarlanması,</p> <p>ç) Tahmin edilen bilimsel faydaları ve eğitim yönünden değeri,</p> <p>d) 3R ilkesine uyumu,</p> <p>e) Prosedür şiddetinin sınıflandırılması,</p> <p>f) Elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı (yarar-zarar analizi),</p> <p>g) Öldürme metotları, prosedürler, anestezi, tekrar kullanım, bakım ve barınma şartlarının mer'i mevzuata uygunluğu,</p> <p>ğ) Geriye dönük değerlendirmenin yapılıp yapılmayacağı ve ne zaman yapılacağına karar verilmesi,</p> <p>kriterlerine göre HADYEK tarafından değerlendirilir.</p> <p>(2) HADYEK tarafından proje değerlendirmesini yapacak uzmanların; 3R ilkesi, deney tasarımı, hayvan deneyleri pratik uygulamaları, yaban hayvanları deneyleri pratik uygulamaları veya hayvan bakım ve beslenmesi konusunda yetkin olmasına göre seçilmesine dikkat edilir.</p> <p>(3) Proje değerlendirmesi şeffaf olmalıdır. Fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunması için, proje değerlendirmesi tarafsız bir şekilde gerçekleştirilir ve bağımsız tarafların görüşlerini de kapsayabilir.</p>
<p>Proje özetleri</p> <p>MADDE 16 – (1) Fikri mülkiyet hakkı ve gizli bilgilerin korunmasına tabi olarak, teknik olmayan proje özeti aşağıdaki hususları kapsar:</p> <p>a) Tahmin edilen hasar ve faydalar ile kullanılan hayvan kimliği de dahil, projenin hedefleri</p>	<p>Proje özetleri</p> <p>MADDE 17 – (1) Fikri mülkiyet hakkı ve gizli bilgilerin korunmasına tabi olarak, teknik olmayan proje özeti aşağıdaki hususları kapsar:</p> <p>a) Tahmin edilen hasar ve faydalar ile kullanılan hayvan kimliği de dahil, projenin hedefleri</p>

<p>hakkında bilgiyi.</p> <p>b) 3R ilkesine uyulduğunu.</p> <p>(2) Teknik olmayan proje özeti anonim olacak şekilde ve kullanıcı ile personelin ad ve adreslerini içermeyecek şekilde hazırlanır.</p> <p>(3) HADYEK, teknik olmayan proje özetinde projenin geriye dönük değerlendirme sürecine tabi tutulup tutulmayacağı ve bu sürenin sınırının belirtilmesini talep edebilir. Bu durumda, teknik olmayan proje özetinin geriye dönük değerlendirmenin sonuçlarıyla güncelleştirilmesini sağlar.</p> <p>(4) Bakanlıkça veri tabanı oluşturulmasında, yetki verilen projelerin teknik olmayan proje özetleri ve bunlarda yapılan güncellemeler bu veri tabanında yayınlanır.</p>	<p>hakkında bilgiyi.</p> <p>b) 3R ilkesine uyulduğunu.</p> <p>(2) Teknik olmayan proje özeti anonim olacak şekilde ve kullanıcı ile personelin ad ve adreslerini içermeyecek şekilde hazırlanır.</p> <p>(3) HADYEK, teknik olmayan proje özetinde projenin geriye dönük değerlendirme sürecine tabi tutulup tutulmayacağı ve bu sürenin sınırının belirtilmesini talep edebilir. Bu durumda, teknik olmayan proje özetinin geriye dönük değerlendirmenin sonuçlarıyla güncelleştirilmesini sağlar.</p> <p>(4) Yetki verilen projelerin teknik olmayan proje özetleri ve bunlarda yapılan güncellemeler otuz gün içerisinde Bakanlıkça oluşturulan veri tabanına kaydedilir.</p>
<p>Geriyeye dönük değerlendirme</p> <p>MADDE 17—(1) HADYEK izni alınarak sonuçlandırılan projeler ile ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde HADYEK’e ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir:</p> <p>a) Projenin amaçlarına ulaşıp ulaşılamadığı.</p> <p>b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti.</p> <p>c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.</p> <p>(2) İnsan dışı primatların kullanıldığı tüm projeler ve uzun süreli ve iyileştirilemeyen şiddetli ağrı, eziyet ve ızdırap içeren prosedürler de dahil “şiddetli” olarak sınıflandırılan prosedürleri içeren projeler geriye dönük değerlendirmeye tabi tutulur.</p>	<p>Geriyeye dönük değerlendirme</p> <p>MADDE 18 –(1) HADYEK izni alınarak sonuçlandırılan projeler ile ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde HADYEK’e ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir:</p> <p>a) Projenin amaçlarına ulaşıp ulaşılamadığı.</p> <p>b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti.</p> <p>c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.</p> <p>(2) İnsan dışı primatların kullanıldığı tüm projeler ve uzun süreli ve iyileştirilemeyen şiddetli ağrı, eziyet ve ızdırap içeren prosedürler de dahil “şiddetli” olarak sınıflandırılan prosedürleri içeren projeler geriye dönük değerlendirmeye tabi tutulur.</p>

<p>(3) İkinci fıkraya hükümleri dışındaki projeler geriye dönük değerlendirmeden muaf tutulabilir.</p>	<p>(3) İkinci fıkraya hükümleri dışındaki projeler geriye dönük değerlendirmeden muaf tutulabilir.</p>
<p>Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi MADDE 18 – (1) Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:</p> <p>a) Deney hayvanı ile uğraşan veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden HADYEK sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara, ilgili HADYEK tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.</p> <p>b) Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilir.</p> <p>c) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifikadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar. Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibinin içinde bir veteriner hekimin bulunması zorunludur. Bu durumda veteriner hekimin deney hayvanları kullanım sertifikası bulunması gerekli değildir.</p> <p>ç) HADYEK; deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak</p>	<p>Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi MADDE 19 – (1) Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:</p> <p>a) Deney hayvanı ile uğraşan veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden HADYEK sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara, ilgili HADYEK tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.</p> <p>b) Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilir.</p> <p>c) Deney hayvanı kullanıcıları, çalışacakları türe özgü sertifikadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekanlarında bu hayvanları barındıramazlar. Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibinin içinde bir veteriner hekimin bulunması zorunludur.</p> <p>ç) HADYEK; deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak</p>

<p>bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler.</p> <p>d) HADYEK onayına sunulan çalışmada, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.</p> <p>e) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla HADYEK'e başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla prosedür uygulamayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.</p> <p>f) Deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının içeriği HADMEK tarafından alınacak kararla belirlenerek tüm HADYEK'lere bildirilir.</p> <p>g) HADMEK gerektiğinde sertifika programlarını güncelleyebilir.</p> <p>ğ) Deney hayvanları kullanım sertifika programlarında derslerin %80'ine devam etmek zorunludur.</p> <p>h) Kursiyerlerin sertifika alabilmeleri için kurs sonunda yapılacak olan sınavda 100 üzerinden en az 70 puan almaları gereklidir.</p> <p>i) Sertifika eğitim programlarının nasıl yürütüleceği HADYEK tarafından belirlenir.</p> <p>ii) Bu Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı</p>	<p>bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler.</p> <p>d) HADYEK onayına sunulan çalışmada, deney hayvanı kullanan kişinin çalışacağı türe özgü kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.</p> <p>e) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla HADYEK'e başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla prosedür uygulamayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.</p> <p>f) Deney hayvanları kullanım sertifikası programlarının içeriği HADMEK tarafından alınacak kararla belirlenerek tüm HADYEK'lere bildirilir.</p> <p>g) HADMEK gerektiğinde sertifika programlarını güncelleyebilir.</p> <p>ğ) Deney hayvanları kullanım sertifika programlarında derslerin %80'ine devam etmek zorunludur.</p> <p>h) Kursiyerlerin sertifika alabilmeleri için kurs sonunda yapılacak olan teorik ve uygulama sınavlarının her birinden ayrı ayrı 100 üzerinden en az 70 puan almaları gereklidir.</p> <p>i) Bu Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı</p>
---	--

<p>şartlarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, ilgili HADYEK başkanı ve üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından imzalanır.</p> <p>ğ) HADYEK'ler düzenleyecekleri sertifika eğitim programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.</p> <p>ı) HADYEK'ler düzenledikleri sertifika eğitim programları sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile bilgileri HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.</p> <p>ı) Bu Yönetmelik hükümleri haricinde başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanları kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin bu Yönetmelik hükümlerine göre eşdeğer olup olmadıklarına HADMEK karar verir.</p> <p>ı) Lisans veya yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına HADYEK karar verir, uygun olduğuna karar verilen eğitim programlarını tamamlayanlara HADYEK tarafından sertifika verilir.</p>	<p>şartlarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, ilgili HADYEK başkanı ve üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından imzalanır.</p> <p>ı) HADYEK'ler düzenleyecekleri sertifika eğitim programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.</p> <p>ı) HADYEK'ler düzenledikleri sertifika eğitim programları sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.</p> <p>ı) Ülkemizde lisans veya yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına HADYEK karar verir, uygun olduğuna karar verilen eğitim programlarını tamamlayanlara HADYEK tarafından sertifika verilir.</p>
<p>Kayıt ve deney hayvanlarının kimliklendirilmesi MADDE 19 – (1) Deney hayvanlarının kayıt altına alınması ve kimliklendirilmesi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı</p>	<p>Kayıt ve deney hayvanlarının kimliklendirilmesi MADDE 20 – (1) Deney hayvanlarının kayıt altına alınması ve kimliklendirilmesi, 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan</p>

<p>Resmî Gazete’de yayımlanan Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 34, 35 ve 36 ncı maddelerine göre yapılır. Kayıtlar HADMEK kararı doğrultusunda Bakanlıkça istenilen istatistik formlarında belirlenen bilgileri kapsar.</p>	<p>Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 34, 35 ve 36 ncı maddelerine göre yapılır. Kayıtlar HADMEK kararı doğrultusunda Bakanlıkça istenilen istatistik formlarında belirlenen bilgileri kapsar.</p>
<p>Denetim ve denetleme MADDE 20 –(1) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 17 nci maddesine istinaden bu Yönetmelik hükümlerinin tamamı HADMEK’in vereceği görüş doğrultusunda Bakanlık denetimine tabidir. Denetimler Bakanlıkça haber verilmeksizin yapılabilir.</p>	<p>Denetim ve denetleme MADDE 21 –(1) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 17 nci maddesine istinaden bu Yönetmelik hükümlerinin tamamı Bakanlık denetimine tabidir. Denetimler Bakanlıkça haber verilmeksizin yapılabilir.</p>
<p>Cezalar MADDE 21 –(1) Bu Yönetmelikte belirtilen hususlara uymayanlara ve yetkisi olmadığı halde hayvan deneyi yapanlara 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi gereğince idari para cezası uygulanır.</p> <p>(2) HADMEK tarafından yapılan denetimler sonucunda, bu Yönetmeliğe aykırı hareket eden HADYEK’lere eksikliklerini bir ay sürede tamamlamaları ile ilgili yazılı uyarıda bulunulur ve HADYEK çalışmaları düzenlemeler yapıncaya kadar bir ay askıya alınır, eğer</p>	<p>Cezalar MADDE 22 –(1) Bu Yönetmelikte belirtilen hususlara uymayanlara ve yetkisi olmadığı halde hayvan deneyi yapanlara 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi gereğince idari para cezası uygulanır.</p> <p>(2) Denetim sırasında HADYEK’ler istenilen bilgi ve belgeleri eksiksiz olarak sunmak zorundadır.</p> <p>(3) HADMEK tarafından yapılan denetimler sonucunda, bu Yönetmeliğe aykırı hareket eden HADYEK’lere eksikliklerini bir ay sürede tamamlamaları ile ilgili yazılı uyarıda bulunulur. HADYEK çalışmaları düzenlemeler yapıncaya</p>

<p>gerekli düzenlemeler yapılmaz ise HADYEK çalışmaları altı ay durdurulur. Altı ay içerisinde belirtilen eksiklikleri düzeltmeyen HADYEK'in yönergesi feshedilir.</p>	<p>kadar bir ay durdurulur. Uyarı yazısının HADYEK'e tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde gerekli düzenlemeler yapılmaz ise HADYEK'in çalışmaları altı ay süreyle durdurulur. Altı ay içerisinde belirtilen eksiklikleri düzeltmeyen HADYEK'in kuruluş izni iptal edilir ve çalışmaları süresiz olarak durdurulur. Hakkında süresiz durdurma kararı alınan HADYEK'ler, bildirilen eksiklikleri tamamlamaları halinde HADYEK'in yeniden oluşturulması ve çalışmalarına başlaması için yeniden HADMEK'e başvurabilirler.</p>
<p>Gizlilik MADDE 22 –(1) Yerel etik kurullarının yazışmaları gizli olup, bu Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez. (2) Bakanlık bu Yönetmeliğin uygulaması ile ilgili bilgileri, gerek gördüğünde ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler kapsamında kurum ve kuruluşlarla paylaşır. (3) Canlı hayvanların kullanıldığı projelerin, mülkiyet haklarını ihlal etmemek ve gizli bilgileri açığa vurmamak kaydıyla halkın bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla objektif bilgiler verilir.</p>	<p>Gizlilik MADDE 23 –(1) Yerel etik kurullarının yazışmaları gizli olup, bu Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez. (2) Bakanlık bu Yönetmeliğin uygulaması ile ilgili bilgileri, gerek gördüğünde ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşmeler kapsamında kurum ve kuruluşlarla paylaşır. (3) Canlı hayvanların kullanıldığı projelerin, mülkiyet haklarını ihlal etmemek ve gizli bilgileri açığa vurmamak kaydıyla halkın bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla objektif bilgiler verilir.</p>
<p>Yürürlükten kaldırılan yönetmelik MADDE 23 –(1) 6/7/2006 tarihli ve 26220 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik yürürlükten</p>	

kaldırılmıştır.	
	Uluslararası yayınlarda atıf MADDE 24 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten bir yıl sonrası itibariyle hayvanlar kullanılarak yapılan her türlü deneysel çalışmaları içeren ulusal ve uluslararası yayınlarda “HADYEK onayı alınmıştır” veya “HADYEK ilkelerine uyulmuştur” ifadesi yer almak zorundadır.
Geçiş hükümleri MADDE 24 – (1) Yeniden HADMEK oluşturuluncaya kadar mevcut HADMEK görevine devam eder. (2) onaylı HADYEK'lerin yönergelerinin bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde bu Yönetmeliğe uyumlu hale getirilmesi zorunludur. Yönergeleri	Geçici Madde MADDE 25 – (1) Yeniden HADMEK oluşturuluncaya kadar mevcut HADMEK görevine devam eder. (2) Bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce onaylanmış HADYEK yönergeleri, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.
Yürürlük MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	Yürürlük MADDE 26 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
Yürütme MADDE 26 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Orman ve Su İşleri Bakanı yürütür	Yürütme MADDE 27 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU BAŞVURU FORMU

A. ARAŞTIRMA AMAÇLI BAŞVURU FORMU

Bölüm 1: Genel Bilgiler

1.1 Başvuru Tarihi: Başvuru Sayısı: Karar Tarihi: Karar No:	KARAR: ☐ Uygun ☐ Düzeltilmesi Gerekir ☐ Koşullu Olarak Uygun ☐ Uygun Değil
<i>Bu bölüm HADYEK tarafından doldurulacaktır.</i>	

1.2 1.2.1 PROJENİN BAŞLIĞI (Türkçe ve İngilizce): 1.2.2 PROJENİN SÜRESİ (Tahmini Başlangıç ve Bitiş Tarihi): ... ay (.../.../20... - .../.../20...)
--

1.3 PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ ve ARAŞTIRMACI BİLGİLERİ PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;">Adı Soyadı:</td> <td style="width: 50%; border: none;">Telefon ve e-posta:</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">Unvanı/Görevi:</td> <td style="border: none;">Adres:</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">Kurumu/Birimi:</td> <td style="border: none;">Tarih/İmza:</td> </tr> </table>	Adı Soyadı:	Telefon ve e-posta:	Unvanı/Görevi:	Adres:	Kurumu/Birimi:	Tarih/İmza:
Adı Soyadı:	Telefon ve e-posta:					
Unvanı/Görevi:	Adres:					
Kurumu/Birimi:	Tarih/İmza:					

Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacak mı? (Evet ise sertifika örneği başvuruya eklenmelidir)

Evet

Hayır

ARAŞTIRMADA GÖREV ALACAK PERSONEL (Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacak veya bakımı ile ilgilenecekler yandaki kutucuğu işaretlemeli ve sertifika örneklerini başvuruya eklemelidir):

Unvanı, Adı Soyadı

Kurumu/Birimi

Projedeki Görevi

1.

2.

3.

4.

5.

1.4

1.4.1 ARAŞTIRMA DESTEĞİ ALINAN / İSTENECEK KURULUŞ(LAR):

Yoktur

BAP

Başvuru Tarihi:

TÜBİTAK

Başvuru Tarihi:

Diğer (Belirtiniz):

A.

Başvuru Tarihi:

B.

Başvuru Tarihi:

1.4.2 BU ÇALIŞMA BİR DİPLOMA DERECESİNE YÖNELİK MİDİR?

Hayır

Evet

Yüksek Lisans

Tıpta uzmanlık

Doktora

Diğer:

Öğrencinin Adı, Soyadı:

Danışmanın Adı, Soyadı:

1.5

BAŞVURUNUN NİTELİĞİ

Yeni Başvuru

Düzeltme

İlk başvuru tarihi ve karar no:

Bölüm 2: Projeye İlişkin Detaylı Bilgiler

2.1

PROJE YÖNETMELİK KAPSAM DIŞI VEYA HADYEK İZİNİNE TABİ OLMAYAN UYGULAMALAR KAPSAMINDA MI? (Çalışmanız Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin Madde 2 (2) veya Madde 9 (1) (k) bendinde belirtilen uygulamalardan biri kapsamında ise ilgili alanı işaretleyiniz)

Deneysel olmayan tarımsal uygulama

Hayvanlarda hastalıkların teşhis ve tedavisi için yapılan rutin klinik veteriner hekimlik uygulaması

Ön toksikolojik testleri tamamlanmış ve sahada hastalığa karşı etkili olup olmayacağını belirlenerek pazarlama yetkisi almak amaçlı yapılan veteriner sağlık ürünleriyle ilgili klinik deneyler

Kayıtlı veya onaylı hayvancılık işletmelerinin yapmakla yükümlü olduğu sperma alma,

embriyo transferi, küpeleme, işaretleme gibi uygulamalar

- Birincil amacı bir hayvanın kimliklendirilmesi olan uygulama
- Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetüsler ile yapılan prosedür
- Süt sağma
- Yumurta, dışkı veya atlık örneği toplama
- Sürüntü ile örnek alma

2.2

HAYVANLAR ÜZERİNDE DENEYSEL İŞLEMLERİN YAPILACAĞI YER

- Tarım ve Orman Bakanlığında Çalışma İzinli Bir Ünite

(Hangisi olduğunu belirtiniz):

- Saha (Çiftlik, hayvan üretim merkezi vb.)
- Veteriner Kliniği
- Diğer (Açıklayınız):

2.3

2.3.1 PROJE ÖNERİSİ (Projenin amaç ve kapsamını, materyal ve metodu detaylı bir şekilde açıklayınız, kaynaklarınızı belirtiniz):

2.3.2 GÜNLÜK DİLLE YAZILMIŞ TEKNİK OLMAYAN PROJE ÖZETİ (Araştırmanın amaçlarını herkesin anlayabileceği şekilde en fazla 300 kelime ile özetleyiniz. Lütfen bu bölümün, uzman olmayan kişilerce de okunacağını unutmayınız):

2.3.3. ARAŞTIRMANIN BİLİME YAPACAĞI POTANSİYEL KATKILARI VE AMAÇLANAN HEDEFE ULAŞMA OLASILIĞINI AÇIKLAYINIZ (Bu bölüm yarar-zarar analizi için önem taşımaktadır):

Bölüm 3: Kullanılacak Hayvanlar Ve Hayvanlar Üzerinde Yapılacak Prosedürlere Dair Bilgiler

3.1

KULLANILACAK HAYVANLARA DAİR BİLGİLER

3.1.1 KULLANILACAK HAYVANLARIN

Türü:

Soy / Irk:

Cinsiyet: E D

Yaş / Ağırlık: Sayısı:

3.1.2 DENEY GRUPLARI VE SAYILARI

Deney ve kontrol grupları	Grup başına hayvan adedi	Tekrar sayısı	Kullanılan toplam Hayvan sayısı/grup

3.1.3 DENEY HAYVANLARININ KAYNAĞI

Tarım ve Orman Bakanlığında Çalışma İzinli Bir Ünite (yasal üretici veya tedarikçi kuruluş)

(Hangisi olduğunu belirtiniz):

Çiftlik Hayvanları veya Bireysel Hayvan Yetiştiricileri*

Bir başka çalışmadan artmış hayvanlar kullanılacaktır (belirtiniz):

Doğal ortamdan izole edilecektir**.

Veteriner kliniklerine getirilen sahipli hayvanlar kullanılacaktır.***

Diğer (belirtiniz):

** İlgili Tarım ve Orman İl Müdürlüğünden proje bazlı izin belgesi ve hayvanların kullanılacağı işletme/hayvan sahibinin izni alınmalı, başvuruya eklenmelidir.*

*** Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden izin*

alınmalı, başvuruya eklenmelidir.

**** Hayvan sahiplerine imzalatılacak aydınlatılmış onam formu örneği başvuruya eklenmelidir.*

3.1.4 KULLANILACAK HAYVANLARIN BAKIM/BARINDIRMA KOŞULLARI
(Deneyde kullanılması planlanan hayvanların nerede barındırılacağını belirtiniz, Bakanlıktan Çalışma İzinli bir ünite haricinde barındırılmaları durumunda barındırma ve bakım şartlarını açıklayınız):

3.2

HAYVANLAR ÜZERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLECEK PROSEDÜRLER

3.2.1 DENEY HAYVANLARINDA YAPILACAK BÜTÜN İŞLEMLER VE/VEYA SONRASINDA YAPILACAK ANALİZLER (sırasıyla tanımlayınız ve gerekçelerini belirtiniz):

3.2.2 DENEYLERDE KULLANILACAK KİMYASAL/BİYOLOJİK MADDELER VE FARMAKOLOJİK AJANLAR (yalnızca canlı hayvanda kullanılacaklar yazılmalıdır):

3.2.3 HAYVANLARA VERİLECEK RAHATSIZLIĞIN NİTELİĞİ VE BOYUTLARI*

- Rahatsızlık verici özel bir koşul uygulanmayacaktır.
- Yüksek/düşük sıcaklığa maruz bırakılma.
- Standart dışı nemlilik/kuruluk altında bırakılma.
- Yüksek/düşük atmosferik basınca maruz bırakılma.
- Hareketlerin kısıtlanması.
- Standart dışı ışık-karanlık siklusunda tutulma.
- 12 saatten daha uzun süreli susuz bırakma.

24 saatten daha uzun süreli aç bırakma.

Diğer (Açıklayınız)

**Uygun seçeneği işaretleyerek karşısına rahatsızlığın süresi ve boyutlarını belirtiniz*

3.3

ANESTEZİ VE ANALJEZİ

3.3.1 PREANESTEZİK, SEDATİF VEYA ANALJEZİK İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

Diğer* :

** Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.*

3.3.2 ANESTEZİK İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

Diğer* :

** Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.*

3.3.3 POST-OPERATİF ANALJEZİK VE DİĞER İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

Diğer* :

** Daha fazla ilaç varsa sırasıyla İlaç, Dozu, Veriliş Yolu ve sıklığını belirterek sırayla yazınız.*

3.3.4 ANESTEZİ DERİNLİĞİNİN İZLENMESİ VE İZLEME SIKLIĞI

- Uygulanması gerekli değildir.
- Cilt ya da parmak kıstırma yanıtları
- Palpebra ya da kornea refleksi (kemirgenler için uygun değildir)
- Çene ya da iskelet kası tonusu izlenmesi
- Fizyolojik yanıtın izlenmesi
- Diğer.(belirtiniz):

3.4

SAĞLIK PARAMETRELERİ

3.4.1 DENEY PROTOKOLÜNE BAĞLI İZLENECEK OLASI DEĞİŞİKLİKLER

- Vücut ağırlığının % 'i kadar kilo kaybı
- Ölüm
- Davranış değişiklikleri. Açıklayınız:
- Gıda ve su alımında azalma
- Enfeksiyon
- Abse
- Dehidratasyon
- Malnütrisyon
- Genel güçsüzlük
- Diyare
- Konstipasyon ya da ileus
- Konvülsiyon
- Koma
- Dispne
- Hipotermi
- Hipertermi
- Cilt değişiklikleri
- Parezi/paralizi
- Ataksi
- İnkontinans
- Diürez
- Diğer. Açıklayınız:
- Hiçbiri

3.4.2 SAĞLIK DEĞİŞİKLİKLERİNİ TAKİP ETME YÖNTEMLERİ (uygun şıkların

tümünü işaretleyiniz)

- Davranış, aktivite ve postür kontrolü
- Lokalize ağrı ya da rahatsızlık açısından gözleme
- İşlem yapılan bölgenin yapışıklıklar, akıntı, kızarıklık ya da şişme açısından izlenmesi
- Hayvanın hareket kabiliyetinde meydana gelen azalmalar
- Günlük gıda ve su tüketiminin izlenmesi
- Diğer. Tanımlayınız:

3.4.3 SAĞLIK DEĞİŞİKLİKLERİNİ SAPTAYACAK GÖZLEMLERİN SIKLIĞI (sadece bir şıkkı işaretleyiniz)

- Günde bir defa
- Günde iki defa
- İki günde bir
- Haftada iki defa
- Haftada bir
- Diğer. Tanımlayınız:
- Protokole uygulanması olanaklı değildir.

3.4.4 HAYVANLARIN DENEY PROTOKOLÜNDEN ÇIKARILMA ÖLÇÜTLERİ (uygun şıkların hepsini işaretleyiniz)

- Veterinerin uygun görmesi (insani nedenler)
- Vücut ağırlığının %20'den fazla kilo kaybı
- Düzgün yürüyememe
- Düzgün gıda ve su almama
- Uyarılara belirgin derecede azalmış yanıt verme
- Diğer. Tanımlayınız:

3.4.5 DENEY PROTOKOLÜNDEN ÇIKARILAN HAYVANLARIN AKİBETİ

- Ötanazi
- Diğer. Tanımlayınız :

3.4.6 KULLANILACAK ÖTENAZİ YÖNTEMLERİ

- Yüksek doz anestezi ilaç
- Dekapitasyon
- Servikal dislokasyon
- Cerrahi sırasında eksanguinasyon (Kanatma veya yüksek miktarda kan alma)
- Karbondioksit solutma
- Diğer (belirtiniz):

Bölüm 4: Diğer Hususlar

4.1

DENEYSEL ATIKLARIN (ÖTENAZİ EDİLMİŞ DENEY HAYVANI, DOKU VE BİYOLOJİK ATIKLAR, VB) İMHASI

- Yakılacaktır.
- Gömülecektir.
- Biyolojik atık toplayıcı merkezlere gönderilecektir
- Diğer (belirtiniz):

4.2

DENEY SIRASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK TEHLİKELİ MADDE VE/VE DURUMLAR

- Mikrobiyolojik kontaminasyon riski. Tanımlayınız:
- Kanserojen maddeler. Sıralayınız:
- Radyoizotoplar. Sıralayınız:

- Biyolojik toksinler. Sıralayınız:**
- Antineoplastik/sitotoksik ajanlar. Sıralayınız:**
- Diğer ajanlar. Sıralayınız (yoksa belirtiniz) :**
- Diğer risk faktörleri. Sıralayınız (yoksa belirtiniz)**
- Oluşacak tıbbi atıklar ve bunlar için alınan önlemler nelerdir? Sıralayınız:**

4.3

DOKU/ORGANLARIN SAKLANMASI VE/VEYA HAYVANLARIN BİRDEN FAZLA ÇALIŞMADA KULLANILMASI

4.3.1 HAYVANLARIN BİRDEN FAZLA ARAŞTIRMADA VEYA EĞİTİM FAALİYETİNDE KULLANILMASI PLANLANMAKTA MIDIR? (Evet ise hayvanlarda oluşabilecek birikimsel etkiyi açıklayınız)

4.3.2 ÇALIŞMADA KULLANILACAK HAYVANLARIN DOKU VE/VEYA ORGANLARININ BAŞKA BİR ÇALIŞMADA KULLANILMAK ÜZERE SAKLANMASI PLANLANMAKTA MIDIR? (Evet ise hangileri olduğunu belirtiniz.)

B. EĞİTİM AMAÇLI BAŞVURU FORMU

Bölüm 1: Genel Bilgiler

1.1. VERİLECEK EĞİTİM/DERSİN ADI:

1.2 EĞİTİCİ PERSONEL

1.2.1 EĞİTİM SORUMLUSUNUN

Adı Soyadı:

Telefon ve e-posta:

Unvanı/Görevi:

Adres:

Kurumu/Birimi:

Tarih/İmza:

1.2.1 GÖREVLİ EĞİTİCİLERİN*

Adı Soyadı	Unvanı/Görevi	Eğitim Vereceği Konu
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

**Mevzuat gereğince deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması gereken eğiticilerin sertifikalarının birer örneği başvuruya eklenmelidir.*

1.3 Verilecek Dersin/Kursun Dönemi

1.4 Dersin/Kursun Türü

Güz Dönemi

Lisans

Bahar Dönemi

Yüksek Lisans

Yaz Dönemi

Doktora

.../.../20... tarihinden .../.../20...

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası

tarihine kadar kurs

Diğer (Açıklayınız):

Eğitim Programı

Staj/Rotasyon

Diğer (Açıklayınız):

1.5 EĞİTİME KATILACAK ÖĞRENCİ SAYISI

1.6 EĞİTİMDE KULLANILACAK HAYVANLARIN

Türü:

Soy / Irk:

Cinsiyet: E D

Yaş / Ağırlık:

Sayısı:

1.7 EĞİTİMİN YAPILACAĞI YER

Tarım ve Orman Bakanlığında Çalışma İzinli Bir Ünite

(Hangisi olduğunu belirtiniz):

Diğer (Açıklayınız):

1.8

1.8.1 EĞİTİMDE KULLANILACAK HAYVANLARININ KAYNAĞI

Tarım ve Orman Bakanlığında Çalışma İzinli Bir Ünite (yasal üretici veya tedarikçi kuruluş)

Diğer (belirtiniz):

1.8.2 KULLANILACAK HAYVANLARIN BAKIM/BARINDIRMA KOŞULLARI

(Deneyde kullanılması planlanan hayvanların nerede barındırılacağını belirtiniz, Bakanlıktan Çalışma İzinli bir ünite haricinde barındırılmaları durumunda barındırma ve

bakım şartlarını açıklayınız):

Bölüm 2: Eğitim Kapsamında Hayvanlar Üzerinde Gerçekleştirilecek Prosedürlere Dair Detaylı Bilgiler

2.1 EĞİTİM PROGRAMININ TANIMI, GEREKÇESİ VE DENEY HAYVANLARI ÜZERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER (Pratik ve/veya demonstratif uygulamanın gerekçeleri ve hayvanlar üzerinde yapılacak bütün işlemler sırası ile belirtilmelidir).

2.2 EĞİTİM AMAÇLI HAYVAN KULLANIMININ GEREKÇESİ:

- Tutuş, kan alma, enjeksiyon ve benzeri temel uygulamalar.
- Cerrahi girişimsel uygulamalar.
- İn vitro çalışmalar için organ ve/veya doku izole etme teknikleri.
- İn vivo deneysel uygulamalar
- Diğer (belirtiniz) :

2.3 SEÇİLEN HAYVAN TÜRÜNÜN GEREKÇESİ:

- Anatomik ve fizyolojik özellikleri yapılacak eğitim için en uygun olanıdır.
- Filogenetik olarak en uygun olanıdır.
- İnsan ya da diğer hayvanlardaki durumu simüle etmek için çok uygun bir fizyolojik model oluşturmaktadır.
- Diğer (belirtiniz):

2.4 ANESTEZİ VE ANALJEZİ

2.4.1 PREANESTEZİK, SEDATİF VEYA ANALJEZİK İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

2.4.2 ANESTEZİK İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

2.4.3 POST-OPERATİF ANALJEZİK VE DİĞER İLAÇLAR

Uygulanması gerekli değildir.

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

İlaç: Dozu: Veriliş yolu: Veriliş sıklığı:

2.4.4 ANESTEZİ DERİNLİĞİNİN İZLENMESİ VE İZLEME SIKLIĞI

Uygulanması gerekli değildir.

- Cilt ya da parmak kıstırma yanıtları:
- Palpebra ya da kornea refleksi (kemirgenler için uygun değildir):
- Çene ya da iskelet kası tonusu izlenmesi:
- Fizyolojik yanıtın izlenmesi:
- Diğer (açıklayınız):

2.5 EĞİTİM ÇALIŞMASI SIRASINDA CANLI HAYVANLARA UYGULANACAK KİMYASAL/BİYOLOJİK MADDELER ve FARMAKOLOJİK AJANLAR *

- Uygulanması gerekli değildir.

İlaç:	Dozu:	Veriliş yolu:	Veriliş sıklığı:
İlaç:	Dozu:	Veriliş yolu:	Veriliş sıklığı:
İlaç:	Dozu:	Veriliş yolu:	Veriliş sıklığı:
İlaç:	Dozu:	Veriliş yolu:	Veriliş sıklığı:

**Analjezi ve anestezi amacı dışında kullanılan ilaçları bu bölümde belirtiniz.*

Bölüm 3: Eğitimin Sonlandırılmasına Dair Bilgiler

3.1 EĞİTİM ÇALIŞMASI SONRASI HAYVANLARIN AKİBETİ

- Ötenazi
- Diğer (açıklayınız):

3.2 UYGULANACAK ÖTENAZİ YÖNTEMLERİ

- Yüksek doz anestezi ilaç
- Dekapitasyon
- Servikal dislokasyon
- Cerrahi sırasında eksanguinasyon (Kanatma veya yüksek miktarda kan alma)

Karbondiyoksit solutma

Diğer (açıklayınız):

3.3 EĞİTİM SONRASI ATIKLARIN İMHASI

Yakılacaktır.

Gömülecektir.

Biyolojik atık toplayıcı merkezlere gönderilecektir

Diğer (açıklayınız):

3.4 EĞİTİM ESNASINDA/SONRASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK TEHLİKELİ MADDE VE/VEYA DURUMLAR

Söz konusu değildir.

Mikrobiyolojik kontaminasyon riski (tanımlayınız):

Biyolojik toksinler (belirtiniz):

Diğer risk faktörleri (belirtiniz):

.....
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
TAAHHÜTNAME

..../..../20..

Çalışmanın Tam Adı:

Çalışma Ekibi (Adı – Soyadı, Unvanı):

Çalışmada Sorumlu Yürütücü:

Diğer Görevliler:

- 1-
- 2-
- 3-
- 4-
- 5-

- Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliği okudum. Yönetmeliğe uygun olarak çalışacağımı,
- Onay alınmış çalışmada; Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası bulunmayan kişilere deney hayvanlarında herhangi bir işlem yaptırmayacağımı,
- Çalışma sürecinde işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişiklikler için Yerel Etik Kurul'un iznini alacağımı,
- Çalışma süresince 6 aylık ara raporları Yerel Etik Kurula sunacağımı,
- Çalışmanın bitimini müteakip 3 ay içerisinde Yerel Etik Kurul'a sonuç raporunu sunacağımı,
- Bu çalışma süresince, Yönetmelikte yer alan etik ilkelere uyacağımı, beklenmeyen ters bir etki veya olay olduğunda derhal Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi

Taahhüt ederim / ederiz.

(Adı, Soyadı, İmzası)

Çalışma Yürütücüsü:

Adres:

Tel İş.

Cep:

E-posta: